

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ

VETERİNER İLAÇLARI RAPORU

VETERİNER İLAÇLARI
YASAL VE GAYRİYASAL
DAĞITIM VE SATIŞ UNSURLARI
HALK SAĞLIĞINA ETKİSİ
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLER

Ocak-2002
ANKARA

Türk Veteriner Hekimleri Birliği

VETERİNER İLAÇLARI RAPORU

VETERİNER İLAÇLARI YASAL VE GAYRİYASAL DAĞITIM VE SATIŞ UNUSURLARI HALK SAĞLIğINA ETKİSİ ALINMASI GEREKEN TEDBİRLER

VETERİNER İLAÇLARI SATIŞI İLE İLGİLİ YASAL ÇERÇEVE NEDİR?

Hayvan sağlığında kullanılan ilaç ve aşıların üretim, ithalat ve sonrasında son kullanıcıya ulaşmasını sağlayan dağıtım kanallarına yönelik uygulamalar, 1262 sayılı kanun ve kanuna ek olarak çıkan ilave kanunlar, 6197 sayılı kanun, 904 sayılı kanun, 904 sayılı kanunu yürürlükten kaldırılan 4631 sayılı kanun ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığının yayınlamış olduğu yönetmeliklerce düzenlenmiştir.

VETERİNER İLAÇLARININ YASAL DAĞITIM ZİNCİRİ NASILDIR?

Bu kanun ve yönetmeliklere göre ilaçlar, üretim veya ithalat izni almış firmalarca üretilir veya ithal edilir, depolar tarafından toptan olarak eczaneler ile veteriner hekim muayenehane ve polikliniklerine verilir, eczaneler ile veteriner hekim muayenehane ve polikliniklerince de yetiştiriciye veteriner hekim reçetesi ile perakende olarak satılır veya veteriner hekim tarafından kullanılır.

VETERİNER İLAÇLARI DAĞITIMINDA FİİLİ DURUM NEDİR?

Bu kanuni düzenlemelere rağmen, uygulamada kanuni olmayan faaliyetler bu gün oldukça yaygın durumdadır. İlaç bir tedavi aracı olmasına rağmen, gayri yasal satışlar ve bilinçsiz kullanımlarla ilaç kalıntıları yoluyla halkı zehirleyen bir araç haline gelmiştir. Bu sektörde faaliyet gösteren birimlerce (firmalar, depolar, eczaneler) tamamen ticari bir meta olarak görülen ilaç, nasıl daha çok satarım, daha çok kazanırım kaygısıyla tedavi aracı olmaktan çıkartılmıştır.

Diğer taraftan ilaç ticari rant kaynağı olarak değerlendirilmesi ile yanlışlar zincirine yeni halkalar eklenmiştir. Çeşitli üretici kooperatifleri, yetiştirici birlikleri, Ziraat Odaları, bir çoğunun başkanlığını kamu görevlilerinin yaptığı süt birlikleri, köye hizmet götürme birlikleri v.b örgütler kanunlara aykırı şekilde ve veteriner hekim kontrolü dışında ilaç satmakta ve daha ileri giderek pazarlamaktadırlar.

T.C Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nca hazırlanan ve 19Aralık2001 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanan 4631 sayılı kanun kapsamında kurulacak ıslah amaçlı yetiştirici birlikleri yönetmeliğinde, başta bu birliklerin kurulmasına imkan sağlayan 4631 sayılı kanun olmak üzere konu ile ilgili kanunlara aykırı olarak Yetiştirici Birliklerinin ilaç satışı ve pazarlaması öngörülmektedir.

Bunlarla birlikte;

- Firmaların ilaçlara önce yüksek fiyat aldığı ve piyasada mal fazlası veya fiyat indirimi yoluyla aldığı etiket fiyatının ¼'üne kadar satış yaptıkları,
- Firmaların, faturasız mal çıkışı yaparak piyasada depolar vasıtasıyla faturasız ilaç satışı yaptıkları,
- Firmaların, mümessiller yolu ile yetiştiriciye tanıtım ve pazarlama yaptıkları,
- Firmaların bayilik adı altında ruhsatsız iş yerleri yolu ile piyasaya ilaç satışı yaptıkları,
- Eczacı depolarının yetiştiriciye ve halka perakende ilaç sattıkları, Eczacı depolarının ilaç satmaya yetkisi olmayan yerlere toptan ilaç sattıkları,

- Ecza depolarının faturasız ilaç sattıkları,
- Piyasada Bakanlıktan ruhsat almamış ürünlerin satıldığı,
- Eczanelerin reçetesiz ilaç sattıkları bir çoğu belgeli olmak üzere Veteriner Hekimleri Odalarınca tespit edilmiştir.

Türk Veteriner Hekimler Birliği olarak bütün yasal olmayan ve halk sağlığını tehdit eden bu durumun önlemesi için bölge odalarımız vasıtası ile çeşitli zamanlarda ve yerlerde gayri yasal ilaç satışı yapan zirai ilaç bayileri, ziraat odaları, yetiştirici birlikleri ve iş yerlerinde mahkemeler aracı ile tespitler yaptırılmış, mevcut ilaçlar toplanmış ceza davaları açılmıştır. Bu davalardan bazıları sonuçlanmış ilgili yerler cezalandırılmış, ilaçlar müsadere edilerek hazine adına satılmıştır. Bütün tespit ve araştırmalarımız yurt genelinde yapılmaktadır. Ancak bunu sadece meslek örgütlerimizin önleyebilmesi mümkün değildir. Meslek örgütümüz ancak bunu sağlamakla yükümlü kurumlara yardımcı olma konumundadır.

BU DURUMUN SONUCU NEDİR?

Bilinçsizce ve kontrolsüz kullanılan ilaçlar et ve süt ile doğrudan insan sağlığını tehdit etmektedir. Ne için, nasıl ve ne şekilde kullanıldığı belli olmayan ilaçlar hayvan bünyesinde kalıntı bırakmakta, et ve süt yoluyla sonuçta insanların sağlığını tehdit etmektedir.

Hayvan sağlığında halen kullanımda olan 300 kadar antibiyotik, kontrolsüz kullanım sonucu et ve süt yoluyla insanlar tarafından alınmaktadır. Bu ilaçların toksik etkisi aynı zamanda beşeri hekimlikte de kullanılan etken madde olması nedeniyle, enfeksiyon etkenleri bu antibiyotiklere karşı direnç sağlamakta ve beşeri hekimler tedaviden sonuç alamamaktadırlar. Hormonlar, İnsektisitler ve antiparaziter ilaçların bir çoğu kanserojen etkilidir ve veteriner hekim kontrolünde kullanılması, kullanıldıklarında kullanılan hayvanlardan elde edilen et ve sütün belli süreler içerisinde tüketilmemeleri gereklidir.

Ayrıca, kontrolsüz ve bilinsiz şekilde kullanılan insektisitler ve antiparaziter ilaçlar gıdalardaki kalıntılarla insan sağlığını doğrudan etkilemesi yanında ciddi düzeyde çevre kirliliğine neden olmaktadır. Bu nedenle de dolaylı olarak halk sağlığını olumsuz etkilemektedir.

Haksız ve Yasal Olmayan Kazanç Elde Etme Uğruna İnsanların Sağlığı ve Hayatı Tehlikeye Atılmaktadır.

BU DURUMUN ÖNLENMESİNDEN KİMLER SORUMLUDUR?

Yasal ilaç satış noktaları olan Ecza Depoları ve Eczaneleri denetlemek T.C Sağlık Bakanlığının, Veteriner İlaç Üretici ve ithalatçıları, Veteriner Hekim Muayenehane ve polikliniklerinin denetimi ise T.C Tarım ve Köyişleri Bakanlığının, kanuni olmayan yollardan ilaç satımına engel olmak ise her iki Bakanlığın denetim ve sorumluluğunda bulunmaktadır.

Ayrıca halk sağlığını tehdit eden bu durumun önlenmesi ve gerekli tedbirlerin alınması her iki Bakanlığın da görevidir.

Faturasız ve yasal olmayan yollardan ilaç satışı Maliye Bakanlığının ilgilendirmekte ve bu Bakanlığın takibini gerekli kılmaktadır.

Yasalara aykırı olduğu halde ilaç satış ve pazarlaması yapan bir çok birlik ve kuruluş Mülki İdare ve kamu görevlilerinin yönetim ve kontrolünde faaliyet göstermektedir. Müdahil ve engelleyici konumda olması gerekenler, faaliyetin içerisinde bulunmaktadır. Gerek bu hassas durum, gerekse halk sağlığını tehdit eden yasal olmayan bu fiillerin engellenmesi için il ve ilçe Mülki İdarelerinin görevlerini yapması yönüyle İçişleri Bakanlığı sorumlu bulunmaktadır.

Yapılan ihbarların ve suç duyurularının değerlendirilmesi, gerekli tespitlerin yapılması, suçlular hakkında gerekli işlemin başlatılması için Cumhuriyet Savcılarının konuya hassasiyeti gereklidir. Bu itibarla Adalet Bakanlığı konuya hassasiyet göstermelidir.

Bilinsiz ve kontrolsüz ilaç kullanımının atık, artık ve birikintiler yönüyle ciddi düzeyde çevre kirliliğine neden olmasından dolayı Çevre Bakanlığı da konuyu takip etmelidir.

Başta veteriner hekimler olmak üzere konunun önem ve sorumluluğunun bilincinde olan beşeri hekimler, eczacılar ve diğer sağlık çalışanları ile tüm kamu görevlileri ve ne şekilde olduğunu dahi anlama imkanına sahip olmadan kendi sağlıklarını ilgilendiren insanlarımız konuya hassasiyet göstermek zorundadırlar.

S O N U Ç

İnsanların sağlığını ve hayatını ciddi düzeyde tehdit eden bu durumun önlenmesi için;

VETERİNER İLAÇLARI ÜRETEN, İTHAL EDEN VE SATAN FİRMALAR;

- Firmaların ilaçlar maliyetin çok üzerinde etiket fiyatı alıp, piyasaya yüksek iskonto yapmaktan vaz geçmeli, maliyetine göre imalatçı, depocu ve perakende karını makul seviyede tutarak etiket fiyatı almalıdır.
- Firmalar kesinlikle mal fazlası tarzında indirim yapmamalıdır.
- Firmaların, faturasız mal çıkışı yaparak piyasada depolar vasıtasıyla faturasız ilaç satışı yapmamalıdır,
- Firmalar, mümessiller yolu ile yetiştiriciye tanıtım ve pazarlama yapmaktan vazgeçmelidirler,
- Bakanlıktan ruhsat almamış ürünlerin satılmaması,
- Firmaların bayilik adı altında ruhsatsız iş yerleri yolu ve diğer kanallarla piyasaya ve yetiştiriciye ilaç satışını terk etmeli,
- Firmalar gayri yasal yerlere ilaç satan depolarla çalışmamalı, depolarla anlaşma yaparken gayri yasal yerlere ilaç satılmasını engelleyici hükümler koymalı,
- Firmalar ilacının spota düşmesini önleyici tedbirler almalıdır.

ECZA DEPOLARI

- İlgili kanun ve yönetmeliklerle ilaç satış yetkisine haiz olanlar dışına ilaç satışı yapmamalıdır,
- Ecza depolarının yetiştiriciye ve halka perakende ilaç satmamaları,
- Ecza depolarının ilaç satmaya yetkisi olmayan yerlere toptan ilaç satmamaları,
- Ecza depolarının faturasız ilaç satışı yapmamaları gereklidir.

ECZANELER

- Veteriner hekim reçetesi olmadan ilaç satmamalıdır.
- Eczaneler spot ilaç satmamalı, etiket fiyatına uymalıdır.

VETERİNER HEKİMLER

- Hasta hayvanın gerekli muayenesini yaparak teşhis koymadan ilaç vermemeli ve bunun dışında ilaç satışı yapmamalı, reçetesiz ilaç vermemelidir,
- Veteriner hekimlerin spota düşen ilaçları kullanmamalı, muadili ilaçları kullanmalı ve kanunun belirttiği yerlerin dışında ilaç satan yerlerden ilaç almamalı,
- Konunun hassasiyeti ve mesleki ahlak ve sorumluluğunun bilincini terk etmemelidir,
- Veteriner ilaçlarının doğru kullanımı ve yasal olmayan satış yolları ile kontrolsüz kullanımı ile mücadelede her zaman kendisini sorumlu bilmelidir.

TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI VE TAŞRA TEŞKİLATI;

- İlaç firmalarının fiyat alma noktasında müdahil olma yetkisini kullanmalı, gerekli fiyat analizlerinin yapılmasını sağlayarak maliyetinin 4-5 katı etiket fiyatı verilmemeli, imalatçı, depocu ve perakende karını makul seviyede tutacak fiyat verilmelidir,
- Piyasada spota düşen ve etiket değerinin çok altında satılan ilacın yeni fiyat artış taleplerini geri çevirmeli,
- Veteriner ilaçlarının ticari bir emta değil, ilaç olduğunun bilinciyle hareket etmeli ve bunun gereği denetim, kontrol ve yaptırımları yerine getirmelidir,
- İlaç firmalarının ilaç satış zincirini kontrol etmelidir,
- İlaç firmalarının yetiştiriciye ve yasal olmayan ilaç satışı yapanlara ilaç satışı engellenmelidir, firma mümessillerinin

yetiştiricilere yönelik ilaç tanıtımları engellenmeli, bunları yapanlar hakkında idari ve hukuki yaptırımlar uygulanmalıdır,

- Bakanlık, Ecza Depoları ve Eczanelerin Sağlık Bakanlığı ile müşterek denetiminin pratikte yapılamadığını dikkate alarak denetim probleminin öncelikle Sağlık Bakanlığı ile çözmelidir. Veteriner ilaçlarının satışı yönüyle Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Ecza Depoları ve Eczaneleri müstakil denetlemeli ya da müşterek denetim işler hale getirilmelidir,
- Yasal dağıtım ve satış noktaları dışında her türlü kişi, kurum ve kuruluşların ilaç satışının önlenmesi için üretim ve ithalattan perakende satışa kadar olan zincirin tamamında gerekli kontrol ve denetim mekanizmasını oluşturmalı ve bunu uygulamaya koymalıdır.
- Yetiştirici birliklerinin ilaç satış ve pazarlamasını öngören ve yasalara aykırı olan yönetmelik ilgili maddeleri vakit kaybedilmeden iptal edilmelidir. Yanlışları önleme görevi olan Bakanlık yasa dışılığa zemin hazırlamamalıdır,
- Bir çoğu Mülki İdarecilerin, Tarım İl ve İlçe Müdürlüğü idareci ve personelinin görev aldığı ve bu görevlilerin kontrolünde bulunan kooperatif, yetiştirici birliği, süt birliği, ıslah birliği, köye hizmet götürme birliği v.b kuruluşların yasa dışı ilaç satış ve pazarlaması denetlenmeli ve engel olunmalıdır,
- Bakanlığın denetimine tabi ve kamu kurumu niteliğinde olan ziraat odalarının ilaç satış ve pazarlaması denetlenmeli ve engel olunmalıdır,
- Ruhsatsız ilaç satışını önlemelidir,
- Gayri yasal faaliyetler içerisinde olduğu mahkemeler tarafından tespit edilen yerlere idari yaptırımları uygulanmalı, soruşturma başlatmalı,
- Veteriner hekim muayenehane ve polikliniklerinin ilaç alım noktaları ve satışı denetlenmelidir,
- Halkın gıda güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü tedbiri almalıdır.

SAĞLIK BAKANLIĞI VE TAŞRA TEŞKİLATI

- Konunun birinci derecede insanların sağlığı ile ilişkili olduğunun ve insan sağlığı ve hayatını tehlikeye sokan noktada olduğunun bilincinde olmalıdır,
- Gıda güvenliği ve veteriner halk sağlığı ile ilgili sorumluluğunu yerine getirmeli, bunun alt yapısını tekrar oluşturmalı, Bakanlık bünyesinde Veteriner Halk Sağlığı Dairesi bir an önce kurularak aktivite kazandırılmalıdır,
- Ecza Depoları ve eczanelerin denetimini gereği gibi yapmalı, bu denetimlerde veteriner ilaçları ile ilgili olarak Tarım ve Köyşleri Bakanlığı ile olması gereken işbirliği ve koordinasyonu sağlamalıdır,

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI VE MÜLKİ İDARELER

- Denetimler yapılmalı, hatalı davranışlar mutlaka cezalandırılmalı.
- Mülki İdare ve kamu görevlilerinin görev aldıkları kuruluşlarda yasal olmayan ve halk sağlığını tehdit eden davranışların içinde olmasına son vermeli, bu işleri yapanlar ile ilgili gerekli takip ve denetimi sağlamalıdır.

ADALET BAKANLIĞI VE TEŞKİLATI

- Cumhuriyet savcılarını konunun ciddiyet ve vahametine vakıf olmalı, yasal olmayan ilaç satanlar ile ilgili suç duyurularının üzerine gidilmeli, yasal işlem başlatılmalı,
- Gayriyasal fiil içerisinde olanlarla birlikte bunları denetleme ve önleme görevini yerine getirmeyenler ile ilgili de yasal işlem yapılmalıdır.

MALİYE BAKANLIĞI VE TAŞRA TEŞKİLATI

- Faturasız satış, yasal olmayan ve haksız kazanç ve önemli vergi kaçağına neden olan hususları zincirin her halkasında denetlemeli ve gereğini yapmalıdır.

ÇEVRE BAKANLIĞI VE TAŞRA TEŞKİLATI

- Yasal olmayan yollardan ilaç satışının kontrolsüz kullanıma neden olduğu, bunun doğal sonucunun da çevre kirliliği olması nedeniyle problemin takipçisi olmalıdır.

Yukarıda belirtilen uygulamaları kamu, firmalar, depolar, eczaneler ve veteriner hekimler bütünlük içerisinde uyguladıkları takdirde ilaçlardaki gayri yasallık ve halk sağlığını tehdit büyük oranda ortadan kalkacaktır.